

1964, 5—6, 379—384.) Sažeci su na njemačkom jeziku. Zbornik, iako po opsegu dosta skroman, značajan je prilog proučavanju različitih oblasti narodne kulture, a visokim nivoom objavljenih radova poznatih čeških i stranih stručnjaka dostojan je prilog jubileju akademika J. Horáka.

Zdenka Ribarova

SLAVISTIKA — NÁRODOPIS, vedecký redaktor JÁN MJARTAN, výkonná redaktorka VIERA GAŠPARÍKOVÁ, Slovenská akadémia vied, Národopisný ústav, Bratislava, 1970, 331 str.

Ova lijepo opremljena i tehnički dotjerana knjiga već je u svom naslovu za nas posebno značajna. Tri termina, slavistika, etnografija, folkloristika, tu su povezana u jednu cjelinu, koju izriče podnaslov »narodopis«. U uvodu uvaženi slovački znanstvenik Jan Mjartan opširno opravdava ovaj programatski naslov. U iscrpnom historijatu on prikazuje razvoj one znanstvene grane koju Česi i Slovaci, pa i kod nas Slovenci, zovu »narodopis«. Dok smo mi pravovremeno usvojili nazive zemljopis i prirodopis, koji su danas sasvim stekli građansko pravo, dotle se za široki sadržaj nauke o narodu moramo služiti terminom etnografija, koji, međutim, u toj službi nipošto nije precizno limitiran. Pa dok narodopis obuhvaća i etnografiju u užem smislu i folkloristiku, kod nas u tom ima podosta lutanja. Ali programatski, a dosljedno tome i tematski, još je važnije da Slovaci nastoje narodopis podrediti pod viši pojmovni sadržaj slavistike, dakle jedne široko zasnovane nauke o narodnoj kulturi i razvoju slavenskih naroda uopće. Upravo stoga autor J. Mjartan daje u svom prikazu determinantu ovog znanstvenog termina onako kako je to zacrtao još Šafařík, a kasnije je to na modernoj osnovi razradio naš veliki učitelj Lubor Niederle u svojim *Slovanskim starožitnostima*. Taj je opus i danas ostao temeljan u svim radovima naše struke. Poslije ovog za nas veoma korisnog uvoda slijedi deset priloga, koji čine sadržaj knjige, a koje su slovački etnografi i folkloristi iznijeli na VI međunarodnom kongresu slavista u Pragu 1968. god. Zato su ti prilozi dijelom najužeg etnografskog, zatim etnosociološkog pa i čistog folklorističkog sadržaja.

Prvi je prilog Mikulaša Mušinke, posvećen ukrajinsko-slovačkim kontaktima u studiju folkloristike s prikazom jednog od ranih sakupljača usmene predaje V. Hnat'uka. Za nas je zanimljiv prilog Adama Prande, koji prikazuje problem sezonskih odlazaka poljodjelskih radnika iz Slovačke većinom u češke krajeve, kako je to donedavna, pa još i sada, bilo kod nas u odnosu između Međimurja i Slavonije. Prikaz Jana Podolaka o prastarim postupcima dobivanja vatre kod pastira u Karpata veoma je koristan doprinos o jednoj drevnoj ljudskoj djelatnosti, koja je prisutna u ambijentu polunomađske stočarske ekonomije još i sada i dalje od Karpata na jugoistoku Evrope. Uz iscrpan tehnološki prikaz dobivanja žive vatre autor daje i pojedinosti o obrednom ritualu i običajima u postupanju s vatrom, čistom, živom, svetom, kao s jednim od drevnih magijskih elemenata. Emilia Horvathova iscrpno prikazuje običaje koji prate porod, i to kod jedne osamljene skupine Slovaka u Mađarskoj. God. 1746. ova se grupa naselila u bekeškoj županiji, u općini Komloš, upustošenoj za turskih ratova, i tu je, osamljena, umnogome zadržala životne norme iz svog starog zavičaja. U proučavanju naših običaja uz porod i babinje ovo je prvorazredna poredbena građa. — Anna Kostkova daje uz opsežan prikaz i analizu svadbenih običaja one grupe Ukrajinaca koja je naseljena kod nas

u Bačkoj i tu svoju građu uspoređuje sa svadbenim običajima i srodnim predajnim oblicima u Zemplinu u istočnoj Slovačkoj. Ostali prilozi bave se usmenom predajom, folklorom i muzikologijom. To su: radnja Viere Gašparikove o slovačkoj usmenoj pripovijeci, sagledavanoj s etničkog i interetničkog stajališta; zatim prilog Jána Micháleka o pripovijedanju po sjećanju; Svetozár Švehlák daje članak o drammatiziranom izvođenju narodnih balada na području slovačkog naseljavanja u 18. stoljeću u Mađarskoj, Jugoslaviji i Rumunjskoj; zatim slijedi muzikološki rad Sonje Burlasove o karakteristikama melodija slovačkih narodnih balada te prilog Ljubice Droppove o problematici poredbenog studija pučkih sajamskih pjesama. Knjigu zaključuje registar imena i stvari a uz svaki je članak dan opširan sažetak na njemačkom jeziku.

Ovi korisni prilozi slovačkom narodopisu daju doista uvid u ono čudesno bogatstvo narodne tradicije u materijalnom inventaru i duhovnoj nadgradnji koju su slavenski narodi u svom specifičnom etničkom entitetu održali čak i u snažnom dodiru s urbanizacijom sve do današnje životne prekretnice.

Marijana Gušić

ETHNOLOGIA SLAVICA, red. JÁN PODOLÁK, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, T. I, 1969, Bratislava 1970, 227 str.; T. II, 1970, Bratislava 1971, 303 str.

Iz predgovora Jana Podolaka prvom svesku jasno je vidljiv cilj časopisa. »Ethnologia Slavica« počela je izlaziti u čast 50-godišnjice osnivanja slovačkog sveučilišta u Bratislavi, a pokrenuo ju je Etnološki institut spomenutog sveučilišta s ciljem da bude periodični organ slavenskih etnologa koji će istraživačke rezultate slavenske etnologije na njemačkom, francuskom i engleskom jeziku približiti neslavenskim etnolozima.

Prvi u nizu članaka je rad prof. dra Milovana Gavazzija *Pogled na paleoslavensku kulturu i njezin opći karakter*. Na temelju arheoloških, etnoloških i lingvističkih podataka autor upućuje na zajedničke crte staroslavenske kulture, materijalne, socijalne i duhovne, dodajući već potvrđenim Niederleovim spoznajama dosta novih. Ján Michálek u radu *Pavol Jozef Šafárik i slavenska etnografija* ocrta životni put Šafarika analizirajući Šafarikova djela, njegov doprinos slavenskoj etnologiji i njegova razmišljanja o pradomovini Slavena. Sergej A. Tokarev osvrt se na Niederleove poglede na religiju starih Slavena u raspravi *Niederleovi pogledi na religiozna vjerovanja starih Slavena u svjetlu novijih istraživanja*. Autor ističe kritičnost Niederlea prema svim izvorima koji se odnose na staru slavensku mitologiju, te unatoč mnogim novim saznanjima mišljenja Niederlea imaju još uvijek veliko naučno značenje. Ján Podolák govori o naseljavanju stočara na Karpate u studiji *Stočarska kultura Karpata kao predmet etnološkog studija*. Posebnu pažnju obraća naseljavanju stočara u područja zapadne Slovačke i istočne Moravske, porijeklu stočara i njihovoj etničkoj strukturi, asimilaciji, vlaškim stočarskim karakteristikama koje povezuju čitavo karpatsko područje i regionalnim varijantama nastalim pod utjecajem nejednakog razvoja. Vlasima se bavi i Anton Habovštiak u članku *Stočarska kolonizacija Karpata i slovačka narječja*. Utjecaj vlaškog jezika na slovački nije svuda jednak. Jači je u gorskim predjelima Slovačke, te se u nekim mjestima gotovo više i ne može govoriti o slovačkom jeziku. U nekim krajevima istočne Slovačke vlaški jezik je utjecao na stvaranje nekih glasovnih i morfoloških osobitosti. Među ostalim autor raspravlja o porijeklu i rasprostranje-